

ŚREDNIOWIECZE

Wersja B

Zadanie 1. (0–2 punkty)

Sformułuj dwa argumenty potwierdzające słuszność stwierdzenia, że epoka średniowiecza miała duży wpływ na kształt kultury europejskiej w kolejnych wiekach. Odnieś się do konkretnych przykładów.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 2. (0–2 punkty)

Nazwij i scharakteryzuj pokrótce dwie cechy światopoglądu człowieka średniowiecza.

.....

.....

.....

Zadanie 3. (0–4 punkty)

Przeczytaj utwór zamieszczony na następnej stronie. Podaj nazwy dwóch motywów charakterystycznych dla kultury średniowiecza, obecnych w tym utworze. Krótko je scharakteryzuj.

Nazwa motywu	Krótka charakterystyka

Rozmowa Mistrza Polikarpa ze Śmiercią (fragment)

I chorego, i zdrowego,
Zbawię żywota każdego;
Lubo stary, lubo młody,
Każdemu ma kosa zgodzi;
Bądź ubodzy i bogaci,
wszytki ma kosa potraci; [...]
Bądź książęta albo grabie,
Wszytki ja pobierze k sobie.
Ja z krola koronę semknę,

Za włosy ji pod kosę wemknę;
Też bywam w cesarskiej sieni,
Zimie, lecie i w jesieni. [...]
Karczmarze, co źle piwa dają,
Niecześnie na mię wspominają;
Jako swe miechy natkają,
W ten czas mą kosę poznają;
Kiedy nawiedzą mą szkołę,
Będę jem łać w gardło smołę.

Toć jest dziwne a nowe. Antologia polskiego średniowiecza, oprac. A. Jelicz, Warszawa 1987, s. 65–69.

Zadanie 4. (0–1 punkt)

Sformułuj jeden argument potwierdzający słuszność stwierdzenia, że *Rozmowa Mistrza Polikarpa ze Śmiercią* pełniła w epoce średniowiecza funkcję dydaktyczną.

.....

.....

.....

Zadanie 5. (0–2 punkty)

Zdecyduj, które informacje dotyczące epoki średniowiecza są prawdziwe, a które – fałszywe. Wstaw znak X we właściwych rubrykach tabeli.

Zdanie	Prawda	Falsz
Określenie „średniowiecze” początkowo było nacechowane negatywnie.		
W okresie wczesnego średniowiecza kultura rozwijała się przede wszystkim za sprawą działalności uniwersytetów.		
Postrzeganie świata przez człowieka doby średniowiecza było nacechowane dualizmem.		
Nurt filozoficzno-teologiczny, którego podstawowym postulatem jest łączenie wiary z rozumem, określa się mianem scholastyki.		
Jedną z dominujących cech literatury średniowiecznej jest dydaktyzm.		
Pierwsze drukowane książki określane są mianem manuskryptów.		

Zadanie 6. (0–2 punkty)

Wybierz 4 pojęcia spośród podanych i przyporządkuj je definicjom w tabeli.

uniwersalizm teocentryzm subiektywizm hagiografia
scholastyka psychomachia anonimowość feudalizm

	Definicje	Pojęcia
a)	Przekonanie, że Bóg znajduje się w centrum wszechświata oraz stanowi główny element zainteresowania człowieka.	
b)	Wspólnota kulturowa opierająca się na jednolitym systemie przekonań i poglądów, wyrażająca się w podobnych formach i sposobach jej przeżywania na obszarze całej Europy.	
c)	Cecha charakterystyczna średniowiecznej literatury wynikająca z przekonania, że dzieła nie powinny być tworzone dla chwały autora.	
d)	Popularny w kulturze średniowiecznej motyw przedstawiający walkę sił dobra i zła o duszę człowieka.	

Zadanie 7. (0–2 punkty)

Pod każdym cytatem napisz nazwę odpowiedniego średniowiecznego kierunku filozoficznego.

<i>tomizm</i>	<i>franciszkanizm</i>	<i>augustynizm</i>
---------------	-----------------------	--------------------

a) „[...] wejść w siebie, we wnętrzu człowieka mieszka prawda”.

.....

b) „Bierzmy przykład ze zwierząt i ptaków, które kiedy otrzymują pokarm, są zadowolone i szukają tylko tego, czego potrzebują z godziny na godzinę. Tak też i człowiek powinien być zadowolony z tego, co jest mu zaledwie umiarkowanie wystarczające do zaspokojenia potrzeb, nie prosząc o nic więcej”.

.....

c) „Co do poznania istoty Bożej, najpierw należy przyjąć, że Bóg jest. Człowiekowi rozumnemu rzuca się to w oczy”.

.....

Zadanie 8. (0–2 punkty)

Zapoznaj się z tekstem, a następnie otocz wszystkie wyrazy z ramki, które należą do sfery *profanum*.

*Cechą charakterystyczną wieków średnich była szczególnego rodzaju dwoistość, która zakładała istnienie na świecie dwóch przeciwstawnych sił – tego, co dobre, i tego, co złe, skłaniające do grzechu. Pierwsza z nich kojarzona była z kategorią **sacrum** – tego, co boskie, duchowe. Druga należała do tzw. sfery **profanum**. Człowiek średniowiecza żył i funkcjonował pomiędzy tym, co boskie, a tym, co ludzkie, grzeszne, ufając, że po śmierci spotka go nagroda za prawe, wypełnione pracą i modlitwą życie.*

<i>ciało</i>	<i>światłość</i>	<i>ciemność</i>	<i>szatan</i>	<i>grzech</i>	<i>dusza</i>
<i>praca</i>	<i>światłość</i>		<i>Bóg</i>	<i>bezczyność</i>	
<i>asceza</i>		<i>materia</i>		<i>rozrywki</i>	

Zadanie 9. (0–6 punktów)

Zapoznaj się z fragmentem *Bogurodzicy*, a następnie wykonaj polecenia a), b) i c).

Bogurodzica (fragment)

Bogurodzica, Dziewica, Bogiem sławiona Maryja,
U Twego Syna Gospodzina, Matko zwolena, Maryja!,
Zyszczy nam, spuści nam.
Kiryjelejzon.
Twego dzieła Krzciciela, Bożycze,
Usłysz głosy, napelní myśli człowiecze.
Słysz modlitwę, jąż nosimy,
A dać raczy, jegoż prosimy,
A na świecie zbożny pobyt,
Po żywocie rajski przebyt.
Kiryjelejzon.

a) Wypisz z tekstu dwa archaizmy różnego typu. Przy każdym z nich określ typ.

.....

.....

b) Wskaż dwie cechy *Bogurodzicy*, świadczące o religijnym charakterze tego utworu.

.....

.....

.....

c) Zdecyduj, które informacje dotyczące *Bogurodzicy* są prawdziwe, a które – fałszywe. Wstaw znak X we właściwych rubrykach tabeli.

Zdanie	Prawda	Falsz
Tekst jest rozbudowaną apostrofą skierowaną do Boga.		
Bogurodzica stanowi przykład średniowiecznego wiersza zdaniowego charakteryzującego się nieregularną budową.		
W utworze pojawia się motyw deesis.		
<i>Bogurodzica</i> reprezentuje gatunek literacki zwany pieśnią.		

Zadanie 10. (0–4 punkty)

Jednym z najpopularniejszych nurtów w średniowiecznej kulturze była literatura parenetyczna. Podaj trzy propagowane wówczas wzorce osobowe, ich cechy oraz przykłady konkretnych utworów średniowiecznych, w których się pojawiają.

Nazwa wzorca osobowego	Cechy	Przykład tekstu

Zadanie 11. (0–4 punkty)

Przyjrzyj się ilustracjom. Pod każdą z nich podaj nazwę stylu architektonicznego, w którym powstał dany budynek, oraz dwie charakterystyczne cechy tego stylu dostrzeżone na ilustracji.

Shutterstock

Shutterstock

b) Rotunda św. Prokopa w Strzelnie

a) Katedra św. Michała i św. Guduli w Brukseli

.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....

Zadanie 12. (0–2 punkty)

Zapoznaj się ze słownikową definicją pojęcia „manipulacja”. Zdecyduj, czy literaturę parenetyczną można uznać za przejaw manipulacji. Zajmij stanowisko oraz sformułuj jeden argument, w którym odniesiesz się do swojej wiedzy dotyczącej średniowiecza.

manipulacja «wykorzystywanie jakichś okoliczności, naginanie lub przeinaczanie faktów w celu udowodnienia swoich racji lub wpływania na cudze poglądy i zachowania»

.....
.....
.....